श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा, एप्रिल-२०१६

कक्षा - शास्त्री-३ (Sem_6) **प्रश्नपत्र-७** **गुणाः - ७०**

विषयः - धर्मशास्त्रम् CE 3.6.11 **समयः - ११:०० तः ०२:००**

दिनाङ्कः - 25/04/2016 **सन्दर्भग्रन्थः - विदुरनीतिः - ८ अध्यायाः**

विभागः - १

प्रश्न-१ द्वयोः ससन्दर्भं व्याख्या कार्या । ०८

१. विपरीततरश्च त्वं भागधेयं न सम्मतः । अर्चिषां प्रक्षयाच्चैवं धर्मात्मा धर्मकोविदः ॥

२. यथा मधु समादत्ते रक्षन् पुष्पाणि षट्पदः । तद्वदर्थान्मनुष्येभ्य आदधादविहिंसया ॥

३. पितापुत्रौ सहासीतां द्वौ विप्रौ क्षत्रियावपि । वृद्धौ वैश्यौ च शूद्रौ च न त्वन्यावितरेतरम् ॥

प्रश्न-२ द्वयोः कस्यचिदेकस्य सविस्तरमुत्तरं लिखत । ०८

१. विदुरेण धृतराष्ट्राय प्रदत्तः राजधर्मोपदेशः विवेच्यताम् ।

२. विदुरनीतेः सारांशो विशेषतः लिख्यताम् ।

प्रश्न-३ टिप्पणीद्वयं लिखत । ०४

१. धृतराष्ट्रस्य मनोव्यथा ।

२. मानवहिताय साधारणधर्मः ।

३. विरोचनसुधन्वनोः संवादः ।

४. ब्रह्महत्या ।

प्रश्न-४ पञ्चानामतिलघूत्तराणि प्रदेयानि । ०५

१. विदूरनीतौ प्रधानसंवादः केषां मध्येऽस्ति?

२. विदुरनीतेः कति अध्यायाः सन्ति?

३. विदुरनीतौ आगतानां पात्राणां नामानि लिखत ।

४. प्राज्ञः कीदृशानि कार्याणि क्षिप्रमारभते?

५. विरोचनः कस्य पुत्रोऽस्ति?

६. विदुरनीतिः कस्मिन् पर्वणि आयाति?

७. आचार - शब्दस्य व्युत्पत्तिं लिखत ।

विभागः - २

प्रश्न-५ निम्ननिर्दिष्टेषु श्लोकेषु द्वयोः भावार्थः देयः । ०८

१. भावमिच्छति सर्वस्य नाभावे कुरुते मनः । सत्यवादी मृदुर्दान्तो यः स उत्तमपूरुषः ॥

२. वृत्ततस्त्वविहीनानि कुलान्यल्पधनान्यपि । कुलसंख्यां च गच्छन्ति कर्षन्ति च महद् यशः ॥

३. त्यजेत् कुलार्थे पुरुषं ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत् । ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत् ॥

प्रश्न-६ **कस्यापेकस्य सविस्तरं विवरणं कुरुत।** **०८**

१. धृदराष्ट्रानुसारं महाकुललक्षणानि निरूपयत।

२. मूर्खप्रकारान् विलिख्य सविस्तरं चर्चयत।

प्रश्न-७ **द्वयोरेकस्य टिप्पणी लेख्या।** **०२**

१. व्यवहारधर्मः।

२. धृतराष्ट्रस्य उद्विग्नता।

प्रश्न-८ **द्वयोः अतिलघूत्तरं विलिख्यताम्।** **०२**

१. कठोरवचनानि कान् वदन्ति?

२. अधमपुरुषस्य कानि लक्षणानि सन्ति?

३. धृतराष्ट्रस्य पितुः नाम किम्?

४. जरा किं हरति?

विभागः - ३

प्रश्न-९ **कयोश्चिद् द्वयोः ससन्दर्भं व्याख्या कार्या।** **०८**

१. करिष्यन्नं प्रभाषेत कृतान्येव तु दर्शयेत्। धर्मकामार्थकार्याणि तथा मन्त्रो न भिद्यते॥

२. यो ज्ञातिमनुगृह्णाति दरिद्रं दीनमातुरम्। स पुत्रपशुभिर्वृद्धिं श्रेयश्चानननत्यमश्नुते॥

३. अग्नौ प्रास्तं तु पुरुषं कर्मान्वेति स्वयं कृतम्। तसेमात्तु पुरुषो यत्नात् धर्मं सञ्चिनुयाच्छनैः॥

प्रश्न-१० **एकस्य वर्णनं सविस्तरं कुरुत।** **०८**

१. विदूरनीतेः पूर्वभूमिकां लिखत।

२. धृराष्ट्रस्य चरित्रचित्रणं क्रियताम्।

प्रश्न-११ **द्वयोः टिप्पणी विधेया।** **०४**

१. वृद्धानां सत्कारः।

२. भिक्षुकलक्षणम्।

३. क्षयवृद्धिविवेचना।

४. वर्णधर्माः

प्रश्न-१२ **पञ्चानां लघूत्तराणि लिखत।** **०५**

१. धर्मशब्दस्य व्युत्पत्तिः का?

२. मानसकर्माणि कति सन्ति?

३. किं नाम क्षेत्रज्ञः?

४. आत्मनः कति गुणाः सन्ति?

५. राजसगुणलक्षणं किम्?

६. आचार शब्दे कः धातुः अस्ति?

७. वैदिककर्म कतिविधम्?